

mentář, podle něhož jsou československé nabídky pouhou taktikou, která má klamat polskou a neutrální veřejnost, zatím co útlak polské menšiny trvá. Arbitrážní smlouvy prý nelze použít, poněvadž Československo neplní své závazky. — Tato odezva potvrzuje jen starý dojem, že polská vláda prostě nechce, aby se nedorozumění vysvětlilo, nýbrž udržuje a podporuje úmyslně neklid v pohraničí a nelad mezi oběma národy, určenými naopak pro nejsrdečnější přátelství. Je známo, že polská oposice nesouhlasí s touto vládní politikou, za níž jsou odpovědny jen úzké kruhy tak zv. plukovníckého režimu a naše posuzování těchto truchlivých věcí může proto býti klidné. Nejlépe vyjádřil to v zahraniční debatě poslanec Hampl jako mluvčí celé koalice, když pravil, že můžeme čekat, až Polsko nahlédne, jak si touto politikou samo škodí. Polské odmítnutí použití řádně podepsané smlouvy smíří a arbitrážní na případ, pro nějž právě tato smlouva byla uzavřena, je ovšem neudržitelné a bude patrně předloženo, setrvá-li na něm vláda varšavská, příslušným orgánům Společnosti národů.

Letošní listopadové volby v Anglii konaly se opět jako ony před čtyřmi lety za okolností naprosto mimořádných. Koaliční vláda národní předstupovala před voliče znovu s požadavkem zvláštních mandátů pro potírání krise, jenže tentokráte nešlo o krizi hospodářskou, nýbrž krizi politickou. Mohla se odvolávat na to, že svůj pře-dešlý úkol vyřídila při nejmenším dobře, a že i v druhém úkolu až dosud konala s jistým úspěchem a nesporným souhlasem veřejnosti svou povinnost. Volební výsledky nelze tedy ani tentokráte považovati za typické pro rozvrstvení politických názorů a zájmů v Anglii, jde tu opět jen o projev jedinečného smyslu anglického člověka pro potřebu státu a potřebu historického okamžiku. Kdyby se byly volby konaly ještě o půl roku dříve, kdy situace byla normální, dalo se očekávat, že dojde k obvyklému výkyvu ve prospěch labouristické oposice. Nyní došlo jen k potvrzení důvěry voličstva v Baldwina a jeho kombinaci. Zhruba oznámená čísla vykázála 420 mandátů pro strany vládní, 177 pro strany opoziční. Z toho připadá na konservativce 379, národní liberály (Simon) 30, národní dělníky (MacDonald) 8 a na nezávislé stoupence vlády 3. V oposici má dělnická strana 153 mandáty, nezávislá dělnická strana 4, liberálové (Herbert Samuel) 15, Lloyd George 4 a komunisté jeden mandát. Vládní většina činí téměř 250 mandátů. To je daleko více, nežli očekávali i největší optimisté. Baldwin bude míti za sebou přes dvě třetiny sněmovny a jeho politika bude tedy moci býti docela pevná a určitá. To je výhoda nejen pro Anglii samotnou, nýbrž i pro Evropu v nynější choulostivé situaci. Nejistota v Anglii, způsobená buď příchodem Labour Party k moci, která by nemohla býti náležitě opřena, nebo takovým zeslabením národní koalice, že by byla v parlamentních debatách den ze dne ohrožena, musila by míti zhoubné důsledky pro řešení současných otázek a zejména pro Společnost národů samotnou. Nyní lze očekávat, že likvidace války v Habeši půjde rychleji v zájmu všech stran.

Dr. R. Procházka.

HOSPODÁŘSTVÍ VNITŘNÍ A ZAHRANIČNÍ.

A. VNITŘNÍ.

Situace v průmyslu. V posledních měsících, zejména od uveřejnění článků odborového přednosty dra Schieszla v „Hospodářské politice“ o politickém zastoupení průmyslu a pak po různých projevech významných politiků, zavládlo v naší veřejnosti mínění, že nastala jakási licitace o získání průmyslu, v níž se jednotlivé politické strany přehazují mocenskými argumenty. Mluví se o nové politické orientaci průmyslu, o šan-

cích jednotlivých politických stran na ovládnutí průmyslu a kombinuje se, z které orientace by měl průmysl největší prospěch. Nestranný pozorovatel pak dochází k názoru, že těžká krise průmyslová se má řešit politicky a ne hospodářsky. V tom je právě tragický omyl, který naši hospodářskou krizi prodlužuje, ba zhoršuje. Problém není v tom, jak nutno průmysl orientovati politicky, nýbrž v tom, jak jej organisovati hospodářsky.

Průmyslová krise, se svými důsledky hospodářskými a sociálními, nás dostatečně přesvědčila o tom, že průmysl není soukromou záležitostí podnikatelů, není záležitostí některé politické strany, ale že je záležitostí celostátní, a to takové důležitosti, že od ní závisí hospodářské zajištění a sociální klid státu. Proto správné odhadnutí potřeb průmyslu nesmí býti ovlivňováno ani zájmy stranicko-politickými, tím méně pak silnými jedinci z řad průmyslových magnátů. Lze předpokládati, že i vrcholná organizace průmyslová — Svaz čsl. průmyslníků — by byla přivedena do trapných rozpaků, kdyby měla předložiti vládě objektivní plán na podporu průmyslové výroby, neboť v samotném Svazu jest tolik protichůdných zájmů politických a hospodářských, materiálních i mocenských, které přímo znemožňují vypracování návrhu nové průmyslové politiky, všem průmyslovým složkám vyhovující. Vedoucí pánové ve Svazu by se podivili, kdyby věděli, kolik z jejich „věrných“ důvěrně se obrací na různé poslance nejen se stížnostmi na politiku Svazu, ale i s reformními návrhy. Spojení dvou funkcí — representanta čsl. bankovníctví a čsl. průmyslu — v jedné osobě, nezavdává politickým stranám jen příležitost k poukazování na to, že Svaz průmyslníků jest expositurou určité banky, ale i k mínění, že určité druhy průmyslu i jednotlivé podniky jsou ve finančním nevolnictví, které jim zabraňuje míti odchýlné názory. To jsou všechno okolnosti, které nasvědčují tomu, že při tvoření nové průmyslové politiky bude nejen zapotřebí odstraniti rušivé vlivy stranické politiky, která často v získání průmyslu vidí zdroj příjmů, ale bude i nutno pomýšletí na reformu organizace průmyslu. Na reformě průmyslové organizace mají přirozeně největší zájem podnikatelé a průmysloví zaměstnanci a dělníci. Soulad těchto obou složek jest podmínkou i základnou nového průmyslového řádu a možno v tom směru počítati za velké aktivum, že obě strany tuto nezbytnost uznávají, jak to dosvědčují projevy jejich zástupců zejména z poslední doby. Praktickému uskutečnění tohoto požadavku však vadí, že zde není jednotného názoru o tom, jakými prostředky a formou se má dospěti ke konstruktivní spolupráci obou složek na průmyslu existenčně závislých.

Jak Svaz průmyslníků, tak i obě vládní socialistické strany uznávají nutnost plánu, na jehož základě by se dala přestavba průmyslové organizace. Obě strany takové plány mají již vypracovány, ale tyto plány se rozcházejí ve volbě prostředků. Strany socialistické požadují spoluúčast na vedení podniků, tedy omezení dispoziční volnosti podnikatele, a navrhují syndikalisaci jednotlivých průmyslových odvětví — třeba i nucenou —, podnikatelé pak odmítají každý zásah směřující k zúžení podnikatelské samostatnosti. Tak stojí proti sobě dvě these, z nichž jednu formuloval ministr Bechyně v „Přítomnosti“ slovy: „K soustavné spolupráci jest především zapotřebí, aby se průmyslníci vzdali mentality pána ve vlastním domě“, a druhou je odpověď dra Třebického v poslední plenární schůzi obchodní komory: „Rád přiznávám, že pán v domě může býti velmi omezen v dispozičních veřejných zájmy, ale vždy musí zůstatí pánem. Jinak z domu uteče, a ani mu nenapadne podnikat, riskovat a nésti zodpovědnost.“

Nutno ovšem doznati, že jmenovaní representanti obou táborů nejsou ku kompro-

misu neochotni, neboť dr. Třebický praví ve svém projevu dále: „Každá syndikalisace jen na autonomním podkladu, se zásahem státu jen tam, kde soukromá iniciativa nestačí a kde jde o obecný zájem, neboť nelze bráti zřetel jen na sobecké stanovisko jediného průmyslu, nýbrž nutno přihlížeti k zájmům hospodářského celku.“ Ministr Bechyně v „Přítomnosti“ pak prohlašuje: „Podnikatelská vrstva musí vědět, na čem je, chceme-li od ní, aby se pustila do práce. Není přípustný takový stav, aby dnes někdo zvolal: Zítرا postátníme železárny, nebo cementárny, nebo doly, nebo margarinky, nebo cokoli jiného. Taková agitace ochromuje vůli kreditovat, riskovat, podnikat, bojovat.“

Z citovaných projevů vysvítá, že těžisko problému nového průmyslového řádu leží ve vyrovnání zájmů podnikatelů a zaměstnanců, aby byl do budoucnosti zajištěn klidný vývoj a rozvoj průmyslu. Zdá se, že není již daleká doba, kdy k vyrovnání těchto zájmů dojde, neboť těžká hospodářská krise, pociťovaná stejně na obou stranách, dohodu uspíší. Tato hospodářská a sociální dohoda bude pak základní směrnicí pro politickou orientaci průmyslu, a jest proto předčasné a průmyslu škodlivé hledati jeho ozdravení v politických kombinacích, místo v konstruktivní práci sociální a hospodářské.

Při stavbě nové organizace průmyslu připadá nesmírně důležitá a zodpovědná úloha vládě, jejíž povinností jest dirigovati průmyslovou politiku tak, aby blahodárně působila na všechny vrstvy tohoto státu. Nutno dospěti k rovnováze hospodářských a sociálních zájmů všech vrstev, jak správně vyjádřil poslanec Hampl slovy: „Snaha pomoci intenzivně jedné třídě porušila nutnou rovnováhu jak potřeb jednotlivých skupin, tak i rovnováhu veřejného života hospodářského.“

Problém průmyslové výroby zůstává klíčem k východisku z krise. Podpora průmyslu jest státní nezbytností, poněvadž jedině zlepšení průmyslové situace může přinést i zlepšení celkové hospodářské, finanční a sociální situace. Každý postup vlády, zejména po stránce daňové, který by vyzněl proti průmyslu, zhoršuje situaci a prodlužuje krizi. Z prohlášení nového ministerského předsedy dra Hodži vůči novinářům koalovaných stran může průmysl čerpati naději, že jeho zájmy nebudou již zatlačovány zájmy zemědělskými. Je skutečně již na čase.

B. ZAHRANIČNÍ.

Č í n a. Od upuštění Anglie a Spojených států od zlatého standardu nebylo v mezinárodní měnové sféře významnější události, než která se udála v minulých dnech v Číně. Čínská vláda odpoutala svoji měnu od stříbra a stabilisovala ji v určitém poměru k anglické libře (1 čínský dollar = 1 šiling a 2½ pence). Tímto opatřením byl nesmírně rozšířen blok t. zv. šterlingových zemí, který zaujímá nyní velkou většinu světa. Překvapení nad tímto měnovým zásahem v anglickém oficiálním tisku a ujišťování úředních míst v Londýně, že ani zvláštní delegát anglické vlády Sir Frederick Leith-Ross dlící v Číně za účelem studia tamnějších finančních a měnových poměrů i jako poradce čínské vlády, ničeho o chystané měnové reformě nevěděl, nenalézá ve světě dosti víry. Nutno si jen uvědomiti osudové přímo zájmy politické, hospodářské a finanční, které má Anglie v Číně, a pak nemůžeme prostě věřiti, že uspokojení z čínské měnové reformy, které dávají londýnské finanční kruhy najevo, nebylo připravováno. Stálý pokles čínskému dollaru neohrožoval jen čínskou měnu, ale i anglické investice v Číně ve výši asi 250 milionů liber, anglický vývoz do Číny v roční výši 12 milionů liber, existence 13.000 Britů v Číně žijících a dopravu anglického obchodního loďstva, které dopravuje do čínských přístavů přes 60 milionů tun zboží ročně.